

DELIÈGE

DOMSTOLENS DOM

den 11 april 2000 *

I de förenade målen C-51/96 och C-191/97,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Tribunal de première instance de Namur (Belgien), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i de vid den nationella domstolen anhängiga målen mellan

Christelle Deliège

och

Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

Union européenne de judo (C-51/96),

samt mellan

Christelle Deliège

* Rättegångsspråk: franska.

och

Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

François Pacquée (C-191/97),

angående tolkningen av artikel 59 (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) och artiklarna 60, 66, 85, och 86 i EG-fördraget (nu artiklarna 50 EG, 55 EG, 81 EG och 82 EG),

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.C. Moitinho de Almeida, D.A.O. Edward och L. Sevón samt domarna P.J.G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann och H. Ragnemalm (referent),

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Christelle Deliège, genom advokaterna L. Misson och B. Borbouse, Liège,

- Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, genom advokaterna C. Dabin-Serlez och B. Lietar, Wavre,

- Ligue belge de judo ASBL, genom advokaterna G. de Smedt och L. Carle, Lokeren, samt genom advokaterna H. van Houtte och F. Louis, Bryssel, och från Ligue belge de judo och François Pacquée, genom advokaten G. de Smedt (C-191/97),

- Belgiens regering, genom förste rådgivaren J. Devadder, utrikes-, utrikeshandels- och utvecklingsbiståndsministeriet, i egenskap av ombud (C-51/96 och C-191/97), samt genom generaldirektören R. Foucart, rättstjänsten, samma ministerium (C-191/97),

- Tysklands regering, genom E. Röder, Ministerialrat, förbundsekonominministeriet, samt S. Maass, Regierungsrätin, samma ministerium (C-51/96) samt E. Röder och C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor (C-191/97), båda vid samma ministerium, alla i egenskap av ombud,

- Greklands regering, genom biträdande juridiske rådgivaren G. Kanellopoulos, statens rättsliga råd, och biträdande juridiske rådgivaren P. Mylonopoulos, särskilda rättstjänsten för frågor om europarätt vid utrikesministeriet, båda i egenskap av ombud,

- Spaniens regering, genom L. Pérez de Ayala Becerril, abogado del Estado, i egenskap av ombud (C-191/97),

- Frankrikes regering, genom C. de Salins, sous-directeur, utrikesministeriets rättsavdelning, och A. de Bourgoing, chargé de mission, samma avdelning, båda i egenskap av ombud,

- Italiens regering, genom professor U. Leanza, chef för utrikesministeriets avdelning för diplomatiska tvister, i egenskap av ombud, biträdd av D. Del Gaizo, avvocato dello Stato (C-51/96),

- Nederländernas regering, genom juridiske rådgivaren A. Bos, utrikesministeriet (C-51/96), och tillförordnade juridiske rådgivaren J.G. Lammers, samma ministerium (C-191/97), båda i egenskap av ombud,

- Österrikes regering, genom W. Okresek, Ministerialrat, utrikesministeriet (C-51/96), och C. Stix-Hackl, Gesandte, samma ministerium (C-191/97), båda i egenskap av ombud,

- Finlands regering, genom lagstiftningsrådet T. Pynnä, utrikesministeriets rättsavdelning, i egenskap av ombud,

- Sveriges regering, genom departementsrådet E. Brattgård, handelsavdelningen, Utrikesdepartementet (C-51/96), och rättschefen L. Nordling, samma avdelning (C-191/97), båda i egenskap av ombud,

- Norges regering, genom B.B. Ekeberg, tillförordnad avdelningschef vid utrikesministeriet, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren A. Caeiro och W. Wils, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 23 februari 1999 av: Christelle Deliège, företrädd av advokaterna L. Misson och B. Borbouse, Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, företrädd av advokaten B. Lietar, Ligue belge de judo och François Pacquée, företrädda av advokaterna L. Carle, F. Louis och T. Geurts, Termonde, Belgiens regering, företrädd av juridiske rådgivaren A. Snoecx, rättstjänsten för ministeriet för utrikespolitik, utrikeshandel och utvecklingssamarbete, i egenskap av ombud, Danmarks regering, företrädd av J. Molde, avdelningschef, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, Greklands regering, företrädd av G. Kanellopoulos, Spaniens regering, företrädd av N. Díaz Abad, Abogado del Estado, i egenskap av ombud, Frankrikes regering, företrädd av A. de Bourgoing, Italiens regering, företrädd av D. Del Gaizo, Nederländernas regering, företrädd av biträdande juridiske rådgivaren M.A. Fierstra, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, Finlands regering, företrädd av T. Pynnä, Sveriges regering, företrädd av departementsrådet A. Kruse, Utrikesdepartementet, i egenskap av ombud, och kommissionen, företrädd av W. Wils,

och efter att den 18 maj 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Genom beslut av den 16 februari 1996 (C-51/96), som inkom till domstolen den 21 februari 1996, och genom beslut av den 14 maj 1997 (C-191/97), som inkom till domstolen den 20 maj 1997, begärde Tribunal de première instance de Namur, i två mål där den hade att pröva en begäran om interimistiska åtgärder respektive talan i sak, med tillämpning av artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG) förhandsavgörande beträffande två frågor om tolkningen av artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) och artiklarna 60, 66, 85 och 86 i EG-fördraget (nu artiklarna 50 EG, 55 EG, 81 EG och 82 EG).
- 2 Frågorna har uppkommit i tvister mellan Christelle Deliège och Ligue franco-phone de judo et disciplines associées ASBL (franskspråkiga förbundet för judo och besläktade idrottsgrenar, nedan kallat LFJ), Ligue belge de judo ASBL (belgiska judoförbundet, nedan kallat LBJ) respektive sistnämnda förbunds ordförande François Pacquée. Tvisterna avser beslutet att inte utta Christelle Deliège för deltagande i en internationell judoturnering i Paris i klassen för deltagare under 52 kilo.

Regler för organisation och uttagning avseende judo

- 3 Judo, som är en individuell kampsport, organiseras på internationell nivå av Fédération internationale de judo (Internationella judofederationen). I Europa finns en sammanslutning som kallas Union européenne de judo (Europeiska judounionen, nedan kallad EJU), som består av de olika nationella förbunden. Det förbund som företräder Belgien är LBJ, som i huvudsak ansvarar för internationella tävlingar och för uttagningen av idrottare till internationella turneringar. LBJ består av två regionala förbund, nämligen Vlaamse Judofederatie (flamländska judoförbundet, nedan kallat VJF) och LFJ. LBJ:s medlemmar utgörs av de två regionala förbunden samt av de klubbar som är anslutna till

dessa. Judoutövarna är medlemmar av en klubb som i sin tur är ansluten till det regionala förbundet som utfärdar en licens till medlemmarna vilken dessa måste ha för att få delta i träningar eller tävlingar. Licensinnehavaren måste fullgöra de skyldigheter som föreskrivs av det regionala förbundet genom dess stadgar och andra regler.

- 4 Idrottarna delas traditionellt upp efter om de är män eller kvinnor samt i sju olika viktklasser, det vill säga sammanlagt fjorton kategorier. Styrelsen för EJU antog vid sitt administrativa och idrottsliga möte i Amsterdam den 5 februari 1994 respektive vid sin ordinarie kongress i Nicosia den 9 april 1994 regler för deltagande i europeiska turneringar i den så kallade kategori A. Dessa turneringar gav tillsammans med Europamästerskapen i maj 1996 poäng för rangordningen på de europeiska listor som kunde utgöra underlag för kvalificering till Olympiska spelen i Atlanta år 1996. Det föreskrevs att endast de nationella förbunden skulle kunna anmäla sina idrottare och att vart och ett av de europeiska förbunden hade rätt att skriva in sju judoutövare av varje kön på listorna i fråga, vilket innebar en judoutövare per kategori. Om ett förbund inte har anmält någon idrottare till en viss kategori kan detta förbund emellertid anmäla två judoutövare till en annan kategori. Förbunden får dock aldrig anmäla fler än sju män och sju kvinnor. LEJ har under förhandlingen påpekat att judoutövarnas nationalitet inte har någon betydelse i detta sammanhang; endast kravet på att de skall vara medlemmar i det nationella förbundet skall beaktas.

- 5 Enligt de kriterier för uttagning till Olympiska spelen i Atlanta som antogs av Internationella judofederationen i Madrid den 19 oktober 1993 skulle för varje kategori i synnerhet de åtta högst placerade under det senaste världsmästerskapet samt ett visst antal judoutövare per kontinent (nio män och fem kvinnor per kategori för Europa) vara kvalificerade till dessa tävlingar. De sistnämnda skulle väljas på grundval av varje judoutövers resultat under ett visst antal turneringar under tiden fram till Olympiska spelen. Med avseende på detta fastställde EJU under det ovannämnda mötet i Amsterdam och vid kongressen i Nicosia att valet skulle grundas på de tre bästa resultaten för varje judoutövare från turneringar i kategori A och Europamästerskapet för seniorer under perioden mellan världs-

mästerskapet år 1995 och Europamästerskapet år 1996. EJU fastställde även att det var förbunden och inte de enskilda judoutövarna som skulle anses ha kvalificerat sig.

Tvisterna vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 6 Christelle Deliège utövar judo sedan år 1983 och uppnådde från och med år 1987 mycket goda resultat i viktklassen för deltagare under 52 kilo. Hon blev flera gånger belgisk mästare, en gång europamästare och en gång världsmästare för idrottare under 19 år samt vann och uppnådde höga placeringar i olika internationella turneringar. Parterna är inte överens om vilken status Christelle Deliège har. Hon själv har hävdats att hon är professionell eller halvprofessionell utövare, medan LBJ och LFJ har hävdats att judo är en sport som i Europa, och i synnerhet i Belgien, utövas av amatörer.
- 7 Christelle Deliège har påstått att de ansvariga personerna i LFJ och LBJ hindrade hennes karriär på ett oegentligt sätt från och med år 1992. Hon har bland annat riktat kritik mot att hon har hindrats från att delta i Olympiska spelen i Barcelona år 1992, att hon varken togs ut till världsmästerskapen år 1993 eller till Europamästerskapen år 1994. I mars 1995 meddelades hon att hon preliminärt inte skulle komma att uttas till Olympiska spelen i Atlanta. I april 1995, då hon förberedde sig för att delta i europamästerskapen i maj samma år, uteslöts hon från det belgiska laget till förmån för en idrottare som var medlem i VJF. I december 1995 hindrades hon från att delta i den internationella turneringen i kategori A i Basel.
- 8 LFJ har påstått att Christelle Deliège vid upprepade tillfällen har varit i konflikt med tränare, lagledare och ansvariga personer i LFJ och LBJ och att hon är

odisciplinerad, samt att hon bland annat har blivit föremål för tillfällig avstängning från det nationella förbundets samtliga verksamheter. Dessutom hade hon haft svårigheter på det idrottsliga planet, eftersom det i Belgien fanns minst fyra judoutövare som tävlade på hög nivå i klassen för deltagare under 52 kilo. LBJ har angett att beslut avseende uttagning av idrottare till olika turneringar och mästerskap fattas av dess nationella idrottskommitté, ett organ som består till lika delar av representanter för VJF och LFJ.

- 9 De omständigheter som har gett upphov till målen vid den nationella domstolen avser deltagandet i kategori A i den internationella judoturneringen i Paris den 10 och den 11 februari 1996. Eftersom LBJ hade tagit ut två andra idrottare till denna turnering, vilka enligt Christelle Deliège hade uppnått sämre idrottsresultat än hon, framställde hon den 26 januari 1996 en begäran om interimistiska åtgärder hos Tribunal de première instance de Namur.

Mål C-51/96

- 10 Christelle Deliège har yrkat att Tribunal de première instance de Namur interimistiskt skall ålägga LFJ och LBJ att vidta alla de åtgärder som är nödvändiga för att hon skall kunna delta i turneringen i Paris. Hon har även yrkat att den skall begära att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande i frågan huruvida EJU:s regler, avseende begränsningen av antalet deltagande idrottare per nationellt förbund och villkoret att förbundet skall godkänna deltagande i individuella turneringar i kategori A, är förbjudna enligt artiklarna 59, 60, 66, 85 och 86 i fördraget. Genom begäran av den 9 februari 1996 om att stämning skulle utfärdas mot EJU i samma mål ifrågasatte hon denna organisation och begärde att domaren i det interimistiska förfarandet skulle ålägga alla organisatörer av turneringar i kategori A att som en provisorisk åtgärd godta hennes anmälningar, vare sig hon har tagits ut av det nationella förbundet eller inte.

- 11 Genom beslut av den 6 februari 1996 ogillade Tribunal de première instance de Namur Christelle Delièges yrkande avseende hennes deltagande i turneringen i Paris. I samma beslut förbjöd den emellertid LBJ och LFJ att fatta något som helst beslut som innebar att sökanden inte togs ut till någon framtida tävling till dess att parterna hade hörts i fråga om Christelle Delièges andra yrkanden.

- 12 Genom beslut av den 16 februari 1996 avvisade samma domstol yrkandet om att stämning skulle utfärdas mot EJU i samma mål.

- 13 Därefter angav den nationella domstolen att enligt EG-domstolens rättspraxis regleras idrottsutövning av gemenskapsrätten på grund av att den kan utgöra en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i fördraget (nu artikel 2 EG i ändrad lydelse). På grund av den senaste utvecklingen inom idrottsvärlden har skillnaden mellan en amatöridrottare och en professionell idrottare minskat. De idrottare som tävlar på hög nivå kan förutom stipendier eller andra bidrag få andra och större inkomster på grund av att de är välkända, vilket medför att de anses tillhandahålla tjänster av ekonomisk natur.

- 14 Enligt den nationella domstolen har Christelle Deliège på en vid första anblicken tillräcklig rättslig grund hävdats att hon skall anses som en person som tillhandahåller tjänster i den mening som avses i artiklarna 59, 60 och 66 i fördraget. Det systematiskt uppställda kravet på en kvot och uttagning på nationell nivå förefaller utgöra ett hinder för fritt tillhandahållande av en tjänst av ekonomisk natur. Det är för övrigt inte rimligt att påstå att den möjlighet att delta i tävlingar som Christelle Deliège har begärt skulle leda till att vem som helst skulle tillåtas delta i vilken turnering som helst, eftersom tävlingen skulle kunna vara öppen för de idrottare som uppfyller vissa objektiva fastställda skicklighetskriterier såsom erfarenheten varit beträffande andra jämförbara idrottsgrenar.

15 Den nationella domstolen ansåg att Christelle Delièges begäran om att den skulle inhämta ett förhandsavgörande från domstolen var uppenbart relevant, med beaktande av den korta tid som kvarstod till Olympiska spelen i Atlanta samt med beaktande av hur kort en idrottskarriär på hög nivå är relativt sett. Det förhållandet att ingen talan hade väckts i sakfrågan utgjorde inte något hinder för att ställa en sådan fråga. Frågan skulle kunna ses som en del av lösningen på tvisten i förfarandet om interimistiska åtgärder eller som en åtgärd för utredning av målet som kan medföra en snabbare handläggning av ett förfarande i sakfrågan vilket sökanden förefaller ha för avsikt att inleda.

16 Tribunal de première instance de Namur ställde därför följande fråga till domstolen:

”Är en stadga enligt vilken det krävs att en professionell eller halvprofessionell idrottare, eller en idrottare som vill bli antingen professionell eller halvprofessionell, skall ha tillstånd eller ha uttagits av sitt nationella förbund för att kunna delta i en internationell tävling och i vilken det föreskrivs nationella kvoter för deltagande eller motsvarande uttagningar förenlig med Romfördraget, särskilt med artiklarna 59—66 samt med artiklarna 85 och 86?”

17 Vad gäller frågan om vad som skall göras i väntan på ett slutgiltigt avgörande av tvisten konstaterade den nationella domstolen att Christelle Delièges yrkande om åläggande för LBJ och LFJ inte kunde bifallas. Den ansåg emellertid att det var nödvändigt att skydda sökanden från att lida allvarlig skada genom att vidta åtgärder, i väntan på en lösning av tvisten, som inte skulle skada andra idrottares intressen.

18 Till dess att talan har prövats i sak är det således förbjudet för LBJ och LFJ att vidta åtgärder som begränsar eller hindrar sökandens möjligheter att fritt utöva

judo, särskilt avseende tävlingar på nationell och internationell nivå, förutom om dessa åtgärder är berättigade antingen med hänsyn till hennes fysiska förmåga eller uppträdande, eller med hänsyn till en värdering av hennes meriter jämförda med andra konkurrerande idrottares meriter. Detta beslut skall upphöra att gälla en månad efter att beslutet fattades, om Christelle Deliège inte skulle ha väckt talan rörande sakfrågan.

Mål C-191/97

- 19 Genom två stämningsansökningar av den 27 februari respektive den 1 mars 1996 väckte Christelle Deliège talan rörande sakfrågan mot LFJ, LBJ och François Pacquée vid Tribunal de première instance de Namur. Talan syftade för det första till att den nationella domstolen skulle fastställa att systemet för uttagning av judoutövare till internationella turneringar, såsom det fastställdes i stadgarna för dessa två förbund, är rättsstridigt, eftersom det gav dessa en behörighet som skulle kunna utgöra ett hinder för judoutövarna att utnyttja sin frihet att tillhandahålla tjänster samt sin rätt att fritt utöva ett yrke eller en näring. För det andra syftade talan till att den nationella domstolen skall begära ett förhandsavgörande av en fråga. För det tredje syftade den till att domstolen skall föreskriva vilka åtgärder som skall vidtas i väntan på förhandsavgörandet om ett sådant skulle komma att begäras. Till sist syftade talan till att LFJ och LBJ skulle betala 30 miljoner BEF i skadestånd till sökanden.
- 20 I sitt beslut ansåg den nationella domstolen att det förelåg en uppenbar risk att domstolen skulle förklara att den fråga som ställts i mål C-51/96 inte kunde tas upp till sakprövning på grund av att domaren i det interimistiska förfarandet hade avgjort tvisten själv. Den ansåg därför att det inte var lämpligt att invänta domstolens dom i det första målet samt att det, med beaktande av att svaret på frågan i det mål den hade att avgöra var osäkert, ålåg den att begära ett förhandsavgörande från domstolen.

- 21 Vad gäller Christelle Delièges begäran om att åtgärder skall vidtas i väntan på förhandsavgörandet, föreföll det den nationella domstolen svårt eller till och med omöjligt att vidta sådana åtgärder om var och en av de berörda parternas intresse skall respekteras, i och med att Christelle Deliège inte hade föreslagit någon konkret åtgärd i detta avseende.
- 22 Det är under dessa omständigheter som Tribunal de première instance de Namur har förklarat målet vilande och ställt följande fråga till domstolen:

”Strider kravet på att en professionell eller halvprofessionell idrottare, eller en person som har för avsikt att bli professionell eller halvprofessionell idrottare, skall inneha ett tillstånd av sitt förbund för att kunna delta i en internationell tävling, i vilken inga landslag tävlar mot varandra, mot Romfördraget och, i synnerhet, mot artiklarna 59, 85 och 86 i detta fördrag?”

Domstolens behörighet att svara på frågorna samt huruvida dessa är av sådan beskaffenhet att de kan tas upp till sakprövning

- 23 LFJ, LBJ, François Pacquée, den belgiska, den grekiska och den italienska regeringen samt kommissionen har på olika grunder hävdats att domstolen inte är behörig att svara på frågan i mål C-51/96 samt att hela eller delar av frågan är av sådan beskaffenhet att den inte kan tas upp till sakprövning.
- 24 Först och främst anser de att den nationella domstolen redan har prövat sökandens samtliga yrkanden i begäran och således har avgjort målet. Eftersom

förfarandet vid den nationella domstolen var avslutat när begäran om förhandsavgörande inkom till domstolen är svaret på frågan inte längre av något intresse för denna. Under sådana omständigheter följer det av domarna av den 21 april 1988 i mål 338/85, Fratelli Pardini (REG 1988, s. 2041) och av den 4 oktober 1991 i mål C-159/90, Society for the Protection of Unborn Children Ireland (REG 1991, s. I-4685) att domstolen inte är behörig att svara på frågan.

- 25 Dessutom menar de att frågan är hypotetisk och avser ett ämne — nämligen amatöridrott — som inte regleras av gemenskapsrätten.
- 26 De har slutligen gjort gällande att den nationella domstolen inte tillräckligt noga har klargjort den faktiska och rättsliga bakgrunden till frågan, vilket är av särskilt stor betydelse på konkurrensområdet, som kännetecknas av komplicerade faktiska och rättsliga situationer (dom av den 26 januari 1993 i de förenade målen C-320/90—C-322/90, Telemarsicabruzzo m.fl., REG 1993, s. I-393; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-1).
- 27 LFJ, LBJ, François Pacquée, den grekiska regeringen och kommissionen har även ifrågasatt domstolens behörighet att svara på hela eller delar av frågan i mål C-191/97 samt att den skulle kunna tas upp till sakprövning. De har bland annat gjort gällande att den nationella domstolen inte tillräckligt noga har klargjort den faktiska och rättsliga bakgrunden till frågan, att frågan avser ett ämne som inte regleras av gemenskapsrätten, att EJU:s och Internationella judofederationens rätt till försvar har åsidosatts samt att frågan är hypotetisk, eftersom den avser andra matcher än mellan landslag.

- 28 Domstolen konstaterar för det första att frågan huruvida den nationella domstolens begäran avser ett ämne som inte regleras av gemenskapsrätten, antingen på grund av att amatöriddrott inte faller inom fördragets tillämpningsområde eller för att de matcher som avses utkämpas mellan landslag, hör till bedömningen i sak av de frågor som ställts och inte till bedömningen av huruvida dessa kan tas upp till sakprövning.
- 29 Vad för det andra gäller det påstådda åsidosättandet av Internationella judofederationens och EJU:s rätt till försvar, åligger det inte domstolen att kontrollera om beslutet om hänskjutande har fattats i enlighet med nationella regler om domstolarnas organisation och rättegången vid dessa (se särskilt domstolens dom av den 11 juli 1996, i mål C-39/94, SFEI m.fl., REG 1996, s. I-3547, punkt 24, och av den 5 juni 1997, i mål C-105/94, Celestini, REG 1997, s. I-2971, punkt 20). Följaktligen skall domstolen inte pröva huruvida stämning borde ha utfärdats mot Internationella judofederationen och EJU i målet vid den nationella domstolen.
- 30 För det tredje erinrar domstolen om att det enligt fast rättspraxis krävs att den nationella domstolen klargör den faktiska och rättsliga bakgrunden till de frågor som ställs, eller att den åtminstone förklarar de faktiska omständigheter som ligger till grund för dessa frågor, eftersom det är nödvändigt att komma fram till en tolkning av gemenskapsrätten som är användbar för den nationella domstolen. Detta krav är av särskild betydelse på vissa områden, exempelvis konkurrensområdet, som kännetecknas av komplicerade faktiska och rättsliga förhållanden (se särskilt domen i det ovannämnda målet Telemarsicabruzzo, punkterna 6 och 7, dom av den 21 september 1999, i mål C-67/96, Albany, REG 1999, s. I-5751, punkt 39, och av den 21 september 1999, i de förenade målen C-115/97—C-117/97, Brentjens', REG 1999, s. I-6025, punkt 38).
- 31 De uppgifter som lämnas i begäran om förhandsavgörande skall inte bara göra det möjligt för domstolen att lämna användbara svar utan skall också ge såväl medlemsstaternas regeringar som andra berörda parter möjlighet att avge

yttranden i enlighet med artikel 20 i EG-stadgan för domstolen. Det åligger domstolen att se till att denna möjlighet finns, eftersom det enligt nyss nämnda bestämmelse endast är begäran om förhandsavgörande som delges de berörda parterna (se särskilt beslut av den 23 mars 1995, i mål C-458/93, Saddik, REG 1995, s. I-511, punkt 13, och de ovannämnda domarna i målen Albany, punkt 40, respektive Brentjens', punkt 39).

- 32 Vad beträffar mål C-191/97, som skall behandlas först, framgår det för det första av de yttranden som har inkommit från parterna i målet vid den nationella domstolen, från medlemsstaternas regeringar, från den norska regeringen och från kommissionen, i enlighet med nämnda bestämmelse i EG-stadgan för domstolen, att de uppgifter som ges i beslutet om hänskjutande har gjort det möjligt för dem att ta ställning till den fråga som ställts till domstolen i den mån denna avser fördragets regler om frihet att tillhandahålla tjänster.
- 33 Den grekiska, den spanska och den italienska regeringen har i förevarande mål visserligen kunnat anse att de uppgifter som den nationella domstolen har lämnat inte gör det möjligt att ta ställning till frågan huruvida sökanden i målet vid den nationella domstolen utövar en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i fördraget, men de regeringarna och de andra berörda parterna har likväl varit i stånd att inkomma med yttranden på grundval av de uppgifter om de faktiska omständigheterna som nämnda domstol har lämnat.
- 34 För övrigt har de uppgifter som framgick av beslutet om hänskjutande kompletterats med handlingar som översänts av den nationella domstolen samt med de skriftliga yttrandena och svaren på domstolens frågor. Samtliga dessa omständigheter återgavs i förhandlingsrapporten och delgavs medlemsstaternas regeringar samt övriga berörda parter inför förhandlingen, under vilken de i förekommande fall kunde ha kompletterat sina yttranden (se i detta avseende även de ovannämnda domarna i målen Albany, punkt 43, och Brentjens', punkt 42).

- 35 För det andra ger de uppgifter som den nationella domstolen har lämnat, vid behov kompletterade med ovannämnda upplysningar, domstolen tillräcklig information om den faktiska och rättsliga bakgrunden till målet vid den nationella domstolen för att den skall kunna tolka fördragets regler om frihet att tillhandahålla tjänster med avseende på den situation som är föremål för tvisten.
- 36 Däremot anser domstolen att den, till den del frågan avser konkurrensreglerna tillämpliga på företag, inte förfogar över tillräckliga uppgifter för att definiera den relevanta marknaden i målet vid den nationella domstolen. Det framgår inte heller klart av beslutet om hänskjutande hur många och vilken typ av företag som utövar verksamhet på den eller de marknaderna. Dessutom kan domstolen inte med hjälp av de uppgifter som lämnats av den nationella domstolen avgöra om det föreligger någon handel mellan medlemsstater och hur omfattande denna handel är eller om den påverkas av reglerna för uttagning av judoutövare.
- 37 Beslutet om hänskjutande innehåller således inte tillräckliga uppgifter avseende konkurrensreglerna för att uppfylla de krav som nämns i punkterna 30 och 31 i denna dom.
- 38 Vad gäller frågan i mål C-51/96 innehåller inte heller beslutet om hänskjutande i det målet tillräckliga uppgifter för att det skall vara möjligt för domstolen att lämna användbara svar avseende tolkningen av konkurrensreglerna tillämpliga på företag. Däremot har den information som nämnda beslut innehåller, i förekommande fall kompletterad med de omständigheter som framgår av de skriftliga yttranden som har inkommit i enlighet med artikel 20 i EG-stadgan för domstolen och som återges i förhandlingsrapporten samt de uppgifter som framgår av beslutet om hänskjutande i mål C-191/97, gjort det möjligt för

berörda parter att ta ställning till tolkningen av reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster och för domstolen att få tillräcklig kännedom om de faktiska och rättsliga omständigheterna för att kunna komma fram till ett användbart avgörande i detta avseende.

- 39 Trots att frågorna i de båda målen är formulerade på något olika sätt är de i huvudsak identiska, vilket innebär att det inte är nödvändigt att gå vidare med bedömningen av de specifika argument genom vilka upptagandet till sakprövning av frågan i mål C-51/96 ifrågasätts.
- 40 Av det anförda följer att domstolen skall svara på de frågor som ställts till den del de avser tolkningen av fördragets regler om frihet att tillhandahålla tjänster. Frågorna kan däremot inte tas upp till sakprövning till den del de avser tolkningen av konkurrensreglerna tillämpliga på företag.

Tolkningen av artikel 59 i fördraget

- 41 Domstolen påminner inledningsvis, med beaktande av gemenskapens mål, om att idrottsutövande omfattas av gemenskapsrätten för så vitt det utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i fördraget (se dom av den 12 december 1974 i mål 36/74, Walrave och Koch, REG 1974, s. 1405, punkt 4, svensk specialutgåva, volym 2, s. 409, av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman, REG 1995, s. I-4921, punkt 73). Domstolen har för övrigt medgett att idrottsverksamhet har en beaktansvärd social betydelse inom gemenskapen (se den ovannämnda domen i målet Bosman, punkt 106).

- 42 Denna rättspraxis stöds för övrigt av förklaring nr 29 om idrott som fogats till slutakten till Amsterdamfördraget, i vilken idrottens sociala betydelse betonas och Europeiska unionens organ uppmanas att särskilt uppmärksamma det som är särskilt kännetecknande för amatöridrotten. Förklaringen överensstämmer med nämnda rättspraxis såvitt den avser situationer där idrottsutövning utgör en ekonomisk verksamhet.
- 43 Regler eller praxis genom vilka utländska spelare utesluts från vissa matcher av andra än ekonomiska skäl, beroende på dessa matchers särskilda karaktär och inramning, och som endast berör idrotten som sådan — såsom i fråga om landskamper — står inte i strid med fördragsbestämmelserna om fri rörlighet för personer. Denna begränsning får emellertid inte gå utöver dess syfte och kan inte åberopas för att utesluta all verksamhet som har samband med idrottsutövning från fördragets tillämpningsområde (dom av den 14 juli 1976 i mål 13/76, Donà, REG 1976, s. 1333, punkterna 14 och 15, och ovannämnda dom i målet Bosman, punkterna 76 och 127).
- 44 De uttagningsregler som är i fråga i målet vid den nationella domstolen avser emellertid inte landskamper vilka endast inbegriper medborgare av samma nationalitet som det förbund som har tagit ut dem — som till exempel Olympiska spel eller vissa världs- eller Europamästerskap. De aktuella uttagningsreglerna förbehåller idrottare som är medlemmar i förbundet i fråga rätten att genom de nationella förbunden delta i vissa andra internationella tävlingar på hög nivå, oberoende av deras nationalitet. Den omständigheten att de uppnådda resultaten vid dessa tävlingar tas i beaktande för att avgöra vilka länder som ges möjlighet att anmäla representanter till Olympiska spelen kan inte i sig rättfärdiga att dessa

anses utgöra landskamper vilka faller utanför gemenskapsrättens tillämpningsområde.

- 45 LfJ har bland annat påstått att idrottssammanslutningar och förbund har rätt att fritt fastställa regler för deltagande i tävlingar som endast omfattar amatör-idrottare.
- 46 Domstolen påpekar att det förhållandet att en idrottssammanslutning eller förbund ensidigt betecknar de idrottare som är dess medlemmar som amatörer inte i sig utesluter att dessa idrottare utövar ekonomiska verksamheter i den mening som avses i artikel 2 i fördraget.
- 47 Vad gäller de omtvistade reglernas karaktär framgår det av de ovannämnda domarna i målen Walrave och Koch (punkterna 17 och 18) samt Bosman (punkterna 82 och 83) att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna avseende fri rörlighet för personer och tjänster inte bara reglerar offentliga myndigheters verksamhet. De omfattar även andra former av reglering, som avser att på ett kollektivt sätt reglera förvärsarbete. Avskaffandet av hindren för fri rörlighet för personer och tjänster mellan medlemsstaterna skulle nämligen äventyras, om avskaffandet av statliga hinder skulle kunna motverkas av hinder som följer av att sammanslutningar och förbund som inte är offentligtreglerade utövar sin rättsliga autonomi.
- 48 Av detta följer att fördraget, och bland annat artiklarna 59, 60 och 66 däri, kan tillämpas på idrottsverksamhet och regler som har slagits fast av idrottssammanslutningar såsom de som är i fråga i målet vid den nationella domstolen.
- 49 Med beaktande av vad som anförts ovan och vad som i övrigt anförts inför domstolen finns det anledning att undersöka om en sådan aktivitet som den som Christelle Deliège utövar kan anses utgöra en ekonomisk verksamhet i den

mening som avses i artikel 2 i fördraget och närmare bestämt även ett tillhandahållande av en tjänst i enlighet med artikel 59 i fördraget.

- 50 Inom ramen för det samarbete som har införts mellan de nationella domstolarna och EG-domstolen vid begäran om förhandsavgörande, åligger det de nationella domstolarna att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna i målet (se särskilt dom av den 3 juni 1986 i mål 139/85, Kempf, REG 1986, s. 1741, punkt 12, svensk specialutgåva, volym 8, s. 629) och domstolen att tillhandahålla de nationella domstolarna de uppgifter om gemenskapsrättens tolkning som är nödvändiga för att de skall kunna lösa tvisten (dom av den 22 maj 1990 i mål C-332/88, Alimenta, REG 1990, s. I-2077, punkt 9).
- 51 Domstolen konstaterar i detta avseende att det i den nationella domstolens beslut om hänskjutande i mål C-191/97 bland annat nämns stipendier som utdelas med beaktande av föregående idrottsresultat samt sponsorkontrakt som har direkt anknytning till de resultat som uppnås av idrottaren. Christelle Deliège har med stöd av vissa inlämnade handlingar påstått att hon på grund av sina idrottsresultat har erhållit stipendier från Communauté française de Belgique (den fransktalande gemenskapen i Belgien) och från den federala olympiska kommittén samt att hon har sponsrats av en bank och en biltillverkare.
- 52 Vad beträffar begreppen ekonomisk verksamhet och tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i artiklarna 2 och 59 i fördraget fastställer dessa artiklar tillämpningsområdet för en av de grundläggande friheter som garanteras genom fördraget och kan därför inte tolkas restriktivt (se dom av den 23 mars 1982 i mål 53/81, Levin, REG 1982, s. 1035, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 6, s. 335).

- 53 Avseende det första av dessa två begrepp framgår det av fast rättspraxis (domen i det ovannämnda målet *Donà*, punkt 12, och dom av den 5 oktober 1988 i mål 196/87, *Steymann*, REG 1988, s. 6159, punkt 10; svensk specialutgåva, volym 9, s. 751) att verksamhet som utövas som avlönat arbete eller som tjänster mot betalning skall anses utgöra ekonomisk verksamhet, i den mening som avses i artikel 2 i fördraget.
- 54 Den verksamhet som utövas skall dock, enligt vad domstolen har fastställt i domarna *Levin* (punkt 17) och *Steymann* (punkt 13), vara faktisk och verklig och får inte vara sådan att den enbart framstår som marginell eller accessorisk.
- 55 Vad gäller tillhandahållande av tjänster följer det av artikel 60 första stycket i fördraget att alla prestationer som normalt utförs mot ersättning utgör tjänster i den mening som avses i den bestämmelsen, för så vitt de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer.
- 56 Domstolen konstaterar att idrottsverksamhet, och i synnerhet en elitidrottares deltagande i internationella tävlingar, kan utgöra tillhandahållande av flera separata men nära sammanfallande tjänster som kan falla inom tillämpningsområdet för artikel 59 i fördraget, även om vissa av dessa tjänster inte betalas av dem som drar fördel av dem (dom av den 26 april 1988 i mål 352/85, *Bond van Adverteerders m.fl.*, REG 1988, s. 2085, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 9, s. 449).

- 57 Som exempel kan nämnas att en organisatör av en sådan tävling ger idrottaren tillfälle att utöva sin idrottsverksamhet och mäta sina krafter med andra tävlande, och att idrottarna i gengäld genom sitt deltagande i tävlingen gör det möjligt för organisatören att genomföra ett idrottsevenemang som är öppet för åskådare, vilket kan sändas på TV och vilket kan vara av intresse för annonsörer och sponsorer. Dessutom tillhandahåller idrottaren en reklamtjänst till sina egna sponsorer, vilken grundar sig på idrottsutövningen.
- 58 Vad gäller de invändningar som framförts vid domstolen enligt vilka dels målen vid den nationella domstolen avser en rent intern situation, dels vissa internationella arrangemang faller utanför fördragets geografiska tillämpningsområde, erinrar domstolen om att fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster inte är tillämpliga på verksamheter där alla relevanta omständigheter är begränsade till att avse en medlemsstats inre förhållanden (se senast dom av den 9 september 1999 i mål C-108/98, *RI.SAN.*, REG 1999, s. I-5219, punkt 23, och av den 21 oktober 1999 i mål C-97/98, *Jägerskiöld*, REG 1999, s. I-7139, punkt 42). En extern beröringspunkt kan emellertid bland annat utgöras av att en idrottare deltar i en tävling i en annan medlemsstat än den där han är etablerad.
- 59 Det är den nationella domstolen som på grundval av denna tolkning skall bedöma om Christelle Delièges idrottsaktiviteter, och i synnerhet hennes deltagande i internationella turneringar, utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i fördraget, och närmare bestämt om det utgör ett tillhandahållande av en tjänst i den mening som avses i artikel 59 i fördraget.

60 Om det antas att Christelles verksamhet utgör ett tillhandahållande av tjänster skall det bedömas huruvida de uttagningsregler som är i fråga i målet vid den nationella domstolen utgör en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster i den mening som avses i artikel 59 i fördraget.

61 Domstolen påpekar i detta avseende att, till skillnad från de bestämmelser som var tillämpliga i Bosman-målet, avgör inte de uttagningsregler som är i fråga i målet vid den nationella domstolen villkoren för professionella idrottares tillgång till arbetsmarknaden och innehåller inte några nationalitetsklausuler som begränsar antalet medborgare från andra medlemsstater som kan delta i en tävling.

62 Christelle Deliège, som är belgisk medborgare, har för övrigt inte heller påstått att den uttagning som LBJ har gjort, i vilken hon inte togs ut till turneringen i fråga, har gjorts på grundval av hennes nationalitet.

63 Såsom anges i punkt 44 i denna dom avser sådana uttagningsregler inte en turnering mellan landslag utan en turnering i vilken idrottare efter att de har uttagits deltar för egen räkning.

64 I detta sammanhang konstaterar domstolen att, även om sådana uttagningsregler som de som är i fråga i målet vid den nationella domstolen oundvikligen begränsar antalet deltagare i en turnering, en sådan begränsning är ofrånkomlig

vid genomförandet av en internationell tävling på hög nivå, vilket förutsätter antagande av vissa regler eller av vissa uttagningskriterier. Sådana regler kan således inte i sig anses utgöra en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster som är förbjuden enligt artikel 59 i fördraget.

- 65 För övrigt grundas antagandet av ett visst system för uttagning av deltagare till en internationell idrottsturnering på ett stort antal överväganden som inte har att göra med den situation en individuell idrottare befinner sig i, såsom karaktären, organisationen och finansieringen av idrotten i fråga.
- 66 Om ett uttagningssystem visar sig gynna en kategori idrottare framför en annan kategori, medför detta inte i sig att antagandet av ett sådant system utgör en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster.
- 67 Det ankommer således på de berörda organisationerna, som exempelvis organisatörer av turneringar, idrottsförbund eller sammanslutningar för professionella idrottare, att utfärda lämpliga regler och genomföra uttagningen med tillämpning av dessa.
- 68 Domstolen anser att det finns anledning att medge att överlåtandet av ett sådant uppdrag på de nationella förbunden, inom vilka den nödvändiga erfarenheten

och sakkunskapen vanligtvis finns representerad, återspeglar organisationen inom de flesta idrottsgrenar, vilken i princip grundar sig på förekomsten av ett förbund för varje land. Dessutom är de regler som är aktuella i målet vid den nationella domstolen tillämpliga såväl på tävlingar inom gemenskapen som på tävlingar som äger rum utanför denna. Reglerna avser både medborgare från medlemsstaterna och medborgare i tredje land.

- 69 Frågorna skall således besvaras enligt följande. En bestämmelse som kräver att en professionell eller halvprofessionell idrottare, eller en idrottare som vill bli professionell eller halvprofessionell, innehar ett tillstånd eller har tagits ut av sitt nationella förbund för att kunna delta i en internationell idrottstävling på hög nivå, som inte är en landskamp utgör inte i sig en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster, vilken är förbjuden enligt artikel 59 i fördraget, förutsatt att bestämmelsen i fråga är en ofrånkomlig följd av organisationen av sådana tävlingar.

Rättegångskostnader

- 70 De kostnader som har förorsakats den belgiska, den danska, den tyska, den grekiska, den spanska, den franska, den italienska, den nederländska, den österrikiska, den finska, den svenska och den norska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 16 februari 1996 och den 14 maj 1997 har ställts av Tribunal de première instance de Namur — följande dom:

En bestämmelse som kräver att en professionell eller halvprofessionell idrottare, eller en idrottare som vill bli professionell eller halvprofessionell, innehar ett tillstånd eller har tagits ut av sitt nationella förbund för att kunna delta i en internationell idrottstävling på hög nivå, som inte är en landskamp, utgör inte i sig en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster, vilken är förbjuden enligt artikel 59 i fördraget (nu artikel 49 EG, i ändrad lydelse), förutsatt att bestämmelsen i fråga är en ofrånkomlig följd av organisationen av sådana tävlingar.

	Rodríguez Iglesias		Moitinho de Almeida
Edward	Sevón	Kapteyn	Puissochet
Hirsch		Jann	Ragnemalm

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 april 2000.

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande